

Informatieblad

Wet Wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging strafvonnissen (WETS) op hoofdlijnen

Nieuwe regeling voor veroordeelden in EU-lidstaten | Met ingang van 1 november 2012

Waarom nieuwe regels?

In de Europese Unie is vrij verkeer van personen, goederen en diensten mogelijk. Dat is gunstig voor reizigers en ondernemers, maar leidt tot meer grensoverschrijdende criminaliteit. Europese landen werken daarom steeds intensiever samen in de opsporing, vervolging en bij de tenuitvoerlegging van straffen. Relatief veel mensen zitten gevangen in een andere Europese lidstaat dan waar ze vandaan komen.

Gedetineerden in een buitenlandse cel kunnen moeilijk contact met het thuisfront onderhouden en een begeleide terugkeer naar de maatschappij is niet mogelijk. Dat zorgt voor een hogere kans op terugval in crimineel gedrag. Onder de huidige regeling (WOTS) is overdracht van gedetineerden wel mogelijk, maar de procedures verlopen stroef en duren vaak te lang. De gevangenisstraf zit er dan al bijna op voordat de gevangene terugkeert naar eigen land. Een onwenselijke situatie.

Daarnaast kennen we in Nederland voor lichtere vergrijpen, bijvoorbeeld diefstal, alternatieve straffen. In andere Europese lidstaten wordt ook gebruik gemaakt van alternatieve straffen. Buitenlanders komen echter veel minder vaak in aanmerking voor een alternatieve straf, omdat deze moeilijker uitvoerbaar is wegens taalbarrières en het meer 'vrije' karakter van de straf.

Deze groep krijgt daarom vaker een gevangenisstraf opgelegd in plaats van de alternatieve straf, wat rechtsongelijkheid in de hand werkt. Hetzelfde geldt voor voorwaardelijke straffen.

Hoofdlijnen van de wet WETS

Twee kaderbesluiten van de Europese Commissie versterken de samenwerking tussen lidstaten van de Europese Unie op het gebied van vrijheidsstraffen, voorwaardelijke straffen en alternatieve straffen. De nieuwe regeling geldt voor Nederlanders die in een van de Europese lidstaten in de fout zijn gegaan én voor buitenlanders die in Nederland vastzitten. Wanneer één van deze strafsoorten is opgelegd in een lidstaat van de Europese Unie, kan het vonnis aan een andere lidstaat van de Europese Unie worden gestuurd. De veroordeelde moet onderdaan van die andere lidstaat zijn en/of daar zijn vaste woon- of verblijfplaats hebben. Dit wordt binding genoemd. Ontvangt een lidstaat een dergelijk vonnis, dan is het uitgangspunt dat de lidstaat het vonnis erkent en de opgelegde straf ten uitvoer legt.

Om welke straffen gaat het?

De volgende voorwaarden kunnen worden overgedragen:

- Wijzigingen woonplaats, arbeidsplaats doorgeven;
- Locatieverbod;
- Reisverbod;
- Instructies betreffende het gedrag, de woonplaats, opleiding, de vrijetijdsbesteding, of houdende beperkingen op of voorwaarden inzake de beroepsuitoefening;
- Meldplicht;
- Contactverbod personen;
- Contactverbod voorwerpen;
- Schadevergoeding;
- Verrichten taakstraf;
- Samenwerking met Reclassering;
- Therapie of verslavingsbehandeling ondergaan.

De volgende straffen komen voor overdracht in aanmerking:

- Onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen en vrijheidsbenemende maatregelen, waaronder ook tbs;
- Voorwaardelijke vrijheidsstraffen met bijzondere voorwaarden;
- Voorwaardelijke invrijheidstelling;
- Taakstraffen;
- Voorwaardelijke opschorting van de strafoplegging

Toets door de rechter

Het uitgangspunt van de wet WETS is dat straffen ongewijzigd vanuit het buitenland overgenomen worden en één op één ten uitvoer gelegd. De rechter heeft een belangrijke rol bij het toetsen of de straf het Nederlandse strafmaximum niet overschrijdt en of het feit waarvoor men veroordeeld is op zichzelf in Nederland strafbaar is. Indien niet aan deze voorwaarden wordt voldaan zal de straf alsnog naar het Nederlandse strafmaximum worden aangepast of in zijn geheel worden geweigerd (bij niet strafbaarheid van het feit).

Voorbeeld van Ron - gevangenisstraf

Ron woont in Nederland, een lidstaat van de Europese Unie. Hij reist naar Spanje om daar drugs te verkopen. Spanje behoort ook tot de Europese Unie. Ron wordt in Spanje opgepakt en veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf. Nadat de rechter dit vonnis heeft uitgesproken, neemt Spanje contact op met Nederland en wil de Spaanse straf van Ron overdragen aan Nederland. Omdat Ron een Nederlandse onderdaan is, wordt Ron naar Nederland vervoerd en mag hij in een Nederlandse gevangenis zijn straf uitzitten.

De nieuwe regeling geldt voor Nederlanders die in een van de Europese lidstaten in de fout zijn gegaan én voor buitenlanders die in Nederland vastzitten.

Voorbeeld van Iris – alternatieve straf

Iris is voor haar werk een aantal maanden in Duitsland. Zij staat nog ingeschreven in Nederland op een woonadres en heeft een Nederlands paspoort. Tijdens een avond uitgaan wordt Iris opgepakt omdat ze een straatbord heeft vernield. De Duitse rechter legt haar een taakstraf van 120 uur op. Duitsland vraagt aan Nederland om deze taakstraf over te nemen. Iris mag naar Nederland reizen om bij de Reclassering in Nederland haar taakstraf uit te voeren.

Verplichtend karakter

Tot nu toe moest de gedetineerde een verzoek indienen voor overdracht en had het thuisland veel ruimte om de overdracht aan te passen of te weigeren. In de nieuwe regeling ligt het initiatief bij het land waar de gedetineerde is veroordeeld. Het thuisland moet de straf zoveel mogelijk ongewijzigd overnemen, tenzij de in het buitenland opgelegde straf hoger is dan de wettelijke maximumstraf in Nederland. De EU-lidstaten mogen in een beperkt aantal situaties overname van de straf weigeren. De overdracht gaat dus in principe door, ook al is de gedetineerde het er niet mee eens. De gedetineerde kan wel in het land waar hij gevangen zit bezwaar maken tegen de overdracht.

Nederland kan soms ook weigeren om de straf over te nemen

Er zijn een paar redenen waarom een land kan weigeren. Als de straf niet past bij de wetgeving van het land waar de straf ten uitvoer wordt gelegd, kan deze worden aangepast. De duur van vrijheidsstraffen kan worden aangepast tot de maximum straf die in het land geldt voor het gepleegde feit. Ook voor alternatieve sancties en reclasseringsmaatregelen kan het aantal uren taakstraf worden aangepast tot het maximum. Als deze redenen niet van toepassing zijn is de lidstaat verplicht de oorspronkelijke straf over te nemen.

Uitvoering

De procedures voor het accepteren van een buitenlands vonnis en het overbrengen van de gevangene zijn aan maximale termijnen gebonden. Bij vrijheidsstraffen moet het vonnis binnen 90 dagen worden geaccepteerd en moet de gevangene vervolgens binnen 30 dagen worden overgedragen. Voor alternatieve sancties en reclasseringstoezicht geldt een termijn van 60 dagen voor het accepteren van het vonnis. De betrokkene zit dan niet vast, dus kan zelf naar het land van tenuitvoerlegging reizen om daar zijn straf te ondergaan.

In Nederland is de nationale wet WETS met ingang van 1 november 2012 van kracht. Toepassing van de nieuwe regeling is pas mogelijk

nadat zowel Nederland als de lidstaat waar overdracht mee plaatsvindt de EU-kaderbesluiten in nationale wetgeving hebben omgezet. Het tempo waarmee de andere EU-lidstaten de nieuwe wetgeving invoeren verschilt sterk. Het duurt daarom een paar jaar voordat de oude regeling (WOTS) helemaal is vervangen door de nieuwe (WETS). Op de site www.rijksoverheid.nl wordt regelmatig een lijst gepubliceerd met de landen waar de nieuwe regeling geldt. De WOTS blijft natuurlijk wel bestaan voor overdracht van straffen buiten de Europese Unie.

Meer informatie

De uitvoering van de WETS wordt in Nederland geregeld door het Openbaar Ministerie en de afdeling Internationale Overdracht Strafvonnissen van de Dienst Justitiële Inrichtingen. Voor meer informatie over de overdracht van voorwaardelijke en alternatieve straffen, kunt u terecht op de website van het Openbaar Ministerie www.om.nl. Meer informatie over vrijheidsbenemende straffen kunt u vinden op de site van de Dienst Justitiële Inrichtingen www.dji.nl.